

Erdőszéle

Olaj, vászon 36,5x46,5 cm
Jelölve balra lent: MT

Kikiáltási ár: 5 500 000 Ft

Az első festmények

Mattis Teutsch János első festményei Brassóban készültek. Nehéz pontosan datálni ezeket a képeket, mert a művész nem írt dátumot rájuk. Azt viszont tudni, hogy a korábban a Brassói Állami Fa- és Kőipari Szakiskolában, a budapesti Iparművészeti Iskolában, majd a müncheni Bajor Királyi Akadémián kiplasztikát tanuló Mattis Teutsch János, 1905 után Párizsban kötelezte el magát a festészet mellett. Itt figyelt fel Matisse festményeire, és itt látta először Van Gogh és Henri Rousseau képeit, amelyek befolyásolták művészetének alakulását. Párizsból hazatérve kezdte megörökíteni az őt körülvevő tájat.

Az első festményeken jól fölismerhető motívumok láthatók: házsorok, ház paddal, a hegytetőről a város piros cseréptetőivel, egy-egy alak, de elsősorban a legkülönbözőbb fajta fák magányosan vagy csoportosan a hegyoldalokon, erdők szélén, kanyargó utak mellett. „A brassói ház környéke oly gazdag formában, gyümölcsös kertek oly sajátos fáknaq formáival, a sok kis tavakkal, síkság (...), majd a nyílegyenes bükkfák erdőrése” hatott az ugyancsak festővé vált fia szerint Mattis Teutsch művészetének alakulására. 1916-ig ez volt művészetének legfőbb témája.

A festés időpontja és témája

Az erdőszéli facsoportot ábrázoló tájkép a 10-es évek közepén készülhetett. Ugyanolyan lombos fák láthatók rajta, mint azokon a korai festményeken, amelyekben épületek is szerepelnek. A festmény azonban mégis későbbi ezeknél (mint pl. a művész hagyatékában, Inv. 217). A domboldal kanyargó útjának vonal- és színvilága a festményt azokkal a fás tájképekkel rokonítja, amelyek közül néhány hátoldalán az 1916-os dátum olvasható.

Ezek a tájképek nem egyszerűen a táji motívumkincs rögzítései. Az egyik képen a csendes szomorúság, egy másikban a magány, a harmadikban a derű, a negyedikben a harmónia szólal meg. Mint ebben a festményben is, amely hűen vall a művész lelki-világáról, pillanatnyi lelki állapotának rezdüléseiről.

A kritika szemszögéből

Mattis Teutsch János, az 1884-ben Brassóban született, majd 1960-ban ugyanott elhunyt szobrász-festő, aki a 20. századi magyar művészet egyik legjelentősebb képviselője volt, 1917-ben rendezte első önálló kiállítását. A MA termében látható tárlaton olajfestmények, akvarellek, fa- és linóleummetszetek szerepeltek. Azt, hogy ez a festmény látható volt-e ezen a kiállításon, nem tudni, de akár ott is lehetett volna.

A korabeli kritikák a MA kiállításának anyaga alapján Mattis Teutsch „kora tavasz gyöngyház színeit, a májusi mezők üde-zöld, halványsárga és lilás-rózsaszín kloritját” (Pesti Napló) emlegették, „telifény képeit” (Budapest) emelték ki. Szóltak dekorativitásról, stilizálásról, expresszionista hatásról és elvont formakincsről. Felgyeltek a művek szuggesztív erejére és hangsúlyozták a zenei asszociációk lehetőségét. Ezekben a bársonyos, halvány színű tájképekben a vonalritmusokból való építkezést tartották leglényegesebbnek. Hogy érthetőek legyenek a kritika megállapításai, illusztrációul szolgálhat ez a festmény.

Mattis Teutsch jelentősége

A művész jelentőségét az is bizonyítja, hogy számos monográfia és tudományos publikáció jelent meg munkásságát feldolgozandó az utóbbi évek során. Banner Zoltán, Szabó Júlia és Mircea Deac könyveit követően Majoros Valéria, majd Almási Tibor írt Mattis Teutsch monográfiát. 2001. tavaszán, Budapesten a Magyar Nemzeti Galériában rendezték meg a nagy gyűjteményes kiállítást, amelyet a német közönség is láthatott Münchenben, a Haus der Kunst termeiben. A kiállítás alkalmából részben azonos, részben különböző tudományos katalógusok is megjelentek magyar, angol és német nyelven. Az itt látható festményhez több analógia is található ezekben a kiadványokban, bizonyítva, hogy ez a periódus milyen jelentőségű az oeuvre-ben és láthatóvá téve e festmény kvalitásait.

Dr. Majoros Valéria

